

Justitie als hefboom voor een daadwerkelijke rechtsgelijkheid voor iedereen

Statuut van de tekst

Deze oriëntatie stoelt op de 11 regionale ontmoetingen (10 provincies + Brussel) die de Koning Boudewijnstichting heeft georganiseerd en op de 3 overlegmomenten in 2005 gecoördineerd door het Steunpunt.

Type deelnemers: verenigingen waar armen het woord nemen, platform dat verschillende actoren werkzaam rond de toegang tot justitie verzamelt, advocaten, diensten die juridische eerstelijnsbijstand verzorgen, OCMW's, justitiehuizen, Commissies voor juridische bijstand, wetenschappelijke onderzoekers.

Overleg over de manier waarop de wetgever de armoede bekijkt, zou in deze oriëntatie zeker op zijn plaats zijn. Het is immers de wetgever die het werkkader van de actoren van justitie uitstippelt. Verenigingen, hulpverleners en onderzoekers vinden dat de sociale controle ten aanzien van kansarme bevolkingsgroepen de laatste jaren is toegenomen. Zo komen er meer armen dan andere mensen met het rechtsapparaat in contact in het kader van strafrechtelijke procedures. Zelfs in het civielrechtelijk kader zijn ze veel vaker verdedigende dan eisende partij. Nochtans kaart de onderstaande tekst deze fundamentele kwestie niet aan omdat er tijd tekort was om deze in overleg te behandelen.

RESOLUTIE 60: VERHELPEN VAN HET 'NIET BEROEP DOEN' OP JUSTITIE

Het rechtssysteem is het ultieme middel om de rechten van de burger te doen gelden, maar minder begunstigde mensen maken er te weinig gebruik van. Nog altijd zijn er mensen die geen toegang hebben tot de rechtsbijstand, ondanks de oprichting van de eerstelijns hulp die gratis informatie biedt. Organisaties voor juridische bijstand bevestigen dat de burgers die zich tot hen richten, vooral uit de sociale middenklassen komen. Armere mensen maken zelden gebruik van hun diensten. En als dat toch gebeurt, ondernemen ze vaak geen gerechtelijk stappen als dat nodig is.

Hiervoor zijn verschillende redenen: mensen zijn er zich niet van bewust dat ze bepaalde rechten hebben, gebrek aan informatie, angst om voor een rechtbank te verschijnen, kosten die inherent zijn aan een rechtszaak, angst voor de gevolgen van een beslissing, zelfs al is die gunstig (bijvoorbeeld in een zaak tegen een instantie waarvan de klager ook in de toekomst afhankelijk blijft), de kosten van een gerechtelijke procedure, ... Voor de armste mensen stapelen de beletsels zich op.

Om dit fenomeen te kunnen tegengaan, moet de draagwijdte van het probleem gekend en de redenen ervoor begrepen worden. Een inventaris van de beschikbare kenniselementen is een eerste stap, daarna moeten er diepgaande kwaliteitsonderzoeken volgen.

RESOLUTIE 61: CENTRALE ACTOREN VAN DE JURIDISCHE BIJSTAND BETER UITRUSTEN

Tijdens de ontmoetingen ter voorbereiding van dit rapport, bleek al dat de Commissies voor Juridische Bijstand (CJB's) heel geschikt zijn om de toegankelijkheid van justitie te verbeteren, zowel vanwege de opdrachten¹²⁵ die zij krijgen, als vanwege het feit dat hun leden verschillende achtergronden hebben¹²⁶.

Verschillende spelers hebben suggesties gedaan om de CJB's beter te laten functioneren.

¹²⁵ De Commissies voor Juridische Bijstand hebben tot taak de zittingen voor juridische eerstelijnsbijstand door advocaten te organiseren, het overleg en de coördinatie te bevorderen tussen de rechtsbijstandsorganisaties en te zorgen voor de verspreiding van informatie over het bestaan van de toegangsvoorwaarden tot de juridische bijstand (art. 508/3 van het Gerechtelijk Wetboek).

¹²⁶ De Commissies voor Juridische Bijstand zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de balie, van de OCMW's en van erkende rechtsbijstandsorganisaties (art. 508/2 § 3 van het Gerechtelijk Wetboek).

PISTE 1. *Zorgen voor een vertegenwoordiging van minder begunstigde rechtsonderhorigen*

Verenigingen waar armen het woord nemen, willen vertegenwoordigd zijn in de CJB's. Met de huidige wet kan dat niet maar het bestaat wel voor andere instanties die zij opgezet heeft, bijvoorbeeld voor de Federale Adviescommissie Maatschappelijk Welzijn. Deze Commissie is namelijk samengesteld 'uit veertien leden, aangeduid op grond van hun ervaring en deskundigheid in de materie waarvoor de Adviescommissie bevoegd is. Hiertoe behoren: ... drie vertegenwoordigers van armenverenigingen, voorgesteld door het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting ...'¹²⁷.

PISTE 2. *Ijveren voor een daadwerkelijke vertegenwoordiging van de verschillende geledingen van de Commissie voor Juridische Bijstand*

De OCMW's zijn vaak oververtegenwoordigd in verhouding tot de erkende organisaties. Om aan die feitelijke situatie, die door de wetgeving¹²⁸ mogelijk is gemaakt, een einde te maken, stelt de sector voor om de voorwaarden om als juridische bijstandsorganisatie¹²⁹ te worden erkend, te versoepelen. Een van die voorwaarden is dat erkende organisaties een jurist ter beschikking moeten stellen. Die voorwaarde vormt de belangrijkste hinderpaal voor de erkenning van organisaties. Bepaalde actoren vragen een betere explicitering van de notie 'ten minste een persoon die houder is van het diploma van doctor of van licentiaat in de rechten ter beschikking kunnen stellen'. Is een gesalarieerde jurist noodzakelijk of volstaat een conventie met een extern organisme (balie, OCMW)?

PISTE 3. *Een systeem van voorzitterschap bij roterend invoeren*

De ongelijke positie van de verschillende leden van de CJB's (balies, OCMW's, erkende organisaties voor juridische bijstand) wordt steeds weer aangehaald. Om wat aan die situatie te doen, hebben sommige CJB's een systeem van voorzitterschap bij toerbeurt ingevoerd. Omdat dit systeem nu afhankelijk is van de goede wil van de CJB's zelf, vraagt de sector om de toerbeurt te verplichten door een artikel aan het koninklijk besluit van 20 december 1999 toe te voegen.

PISTE 4. *De bevoegdheden van de CJB's uitbreiden*

Bepaalde betrokkenen willen de CJB's een rol in de juridische tweedelijnsbijstand en in de rechtsbijstand laten spelen. Zij denken dat een dergelijke uitbreiding van de bevoegdheden een extra motivatie voor de leden van de CJB's kan zijn.

Andere betrokkenen zijn nog ambitieuzer: zij willen van de CJB's echte kenniscentra maken waar over de verhoudingen tussen gerechtelijke overheden en minder bedeelde rechtsonderhorigen wordt nagedacht. Zij stellen bijvoorbeeld voor om de Commissie een overzicht te laten maken van jurisprudentie over onderwerpen die relevant zijn in de strijd tegen de armoede. Zulke instanties bestaan al in andere landen, zoals Canada.

PISTE 5. *De financiële middelen van de CJB's opnieuw bekijken*

Sommige beroepsmensen betreuren het gebrek aan financiële middelen waardoor de Commissies hun wettelijke opdracht niet naar behoren kunnen uitvoeren. Volgens anderen is niet zozeer een gebrek aan middelen het probleem, maar de verdeling van die middelen: sommige CJB's kunnen de kosten van de zitdagen die ze organiseren, amper of niet betalen, terwijl andere CJB's hun budget gewoon niet op krijgen.

PISTE 6. *Het driepartijensysteem invoeren*

Bepaalde CJB's hebben een overeenkomst met de balie en het OCMW. Op die manier kunnen zij de zitdagen in het kader van de eerstelijnsbijstand in de lokalen van het OCMW organiseren en de advocaat vergoeden die die bijstand verleent. Zulke overeenkomsten bestaan al, zoals bij het CJB van Nijvel. Die zouden door andere CJB's kunnen worden gebruikt.

RESOLUTIE 62: VERBETEREN VAN DE INFORMATIE OVER RECHTSBIJSTAND

Vele betrokkenen stellen in dit verband een eerstelijnsbijstand voor: verenigingen, balies, OCMW's, justitiehuisen, ... Om daar gebruik van te kunnen maken, moet de burger wel weten dat ze bestaan en welke opdrachten zij uitvoeren. Voor juridische tweedelijnsbijstand moet de rechtsonderhorige zich tot het Bureau voor Juridische bijstand of een pro Deo-advocaat richten. Ook dan is correcte informatie over de te volgen procedure belangrijk.

¹²⁷ Art. 2 § 1 van het koninklijk besluit houdende regeling van de samenstelling, de bevoegdheden en de werking van de Federale Adviescommissie Maatschappelijk Welzijn (B.S. 22 september 2001).

¹²⁸ Art. 8 § 2 van het koninklijk besluit van 20 december 1999 tot bepaling van de nadere regels inzake erkenning van de organisaties voor juridische bijstand, alsook betreffende de samenstelling en de werking van de commissie voor juridische bijstand en tot vaststelling van de objectieve criteria van subsidiëring van de commissies voor juridische bijstand, overeenkomstig de artikelen 508/2, § 3, tweede lid en 508/4 van het Gerechtelijk Wetboek.

¹²⁹ Art. 2 van het koninklijk besluit van 20 december 1999.

PISTE 1. *De informatieve opdracht van de CJB's evalueren*

De wetgever heeft deze opdracht expliciet in de wet opgenomen en ze aan de Commissies voor Juridische Bijstand toevertrouwd. Hij vraagt de CJB's om deze informatie-opdracht met een bijzondere waakzaamheid uit te voeren "bij de sociaal meest kwetsbare groepen"¹³⁰. Er dient geëvalueerd te worden of deze groepen daadwerkelijk toegang hebben tot de nodige informatie wanneer zij dat wensen.

Tijdens de overlegmomenten en de provinciale ontmoetingen werd er door deelnemers regelmatig op gewezen dat de plaatsen waar de informatie wordt verstrekt bepalend zijn voor de toegankelijkheid ervan.

- De geografische nabijheid is een belangrijk element: als de verschillende diensten voor rechtsbijstand (erkend en niet-erkend) in kaart worden gebracht, kan de verspreiding van de informatiepunten over het grondgebied nagegaan worden, en kunnen de regio's met een te klein aanbod gedetecteerd worden.
- De symbolische betekenis van de plaatsen speelt ook een rol. Zo zullen zwakkere burgers, die gewoon informatie zoeken, de justitiehuzen misschien negatief beoordelen omdat die worden ingeschakeld in het begeleiden van maatregelen inzake probatie of sociale bescherming. Gemeentehuizen, gezondheidscentra of centra voor gezinsplanning, waar mensen veel makkelijker binnenstappen, zijn daarentegen waarschijnlijk wel goede informatiekanalen.

PISTE 2. *'Proactieve' stappen ondernemen aanmoedigen*

Diensten die juridische bijstand geven, erkennen dat ze er niet in slagen om in contact te komen met mensen die in een extreem sociaal isolement leven.

In het licht van die vaststelling heeft een aantal betrokkenen het initiatief genomen om mensen in hun eigen leefomgeving op te zoeken, bijvoorbeeld in stations. Zij zeggen dat ze zo mensen bereiken die ze anders nooit zouden zien.

Een structuur oprichten waarbinnen vertegenwoordigers van de balie en van de gemeentelijke diensten kunnen samenwerken, zoals die in Sint-Gillis bijvoorbeeld bestaat, is tevens een interessante praktijk op het vlak van nabije justitie.

Bepaalde OCMW's geven informatie over rechtsbijstand in de correspondentie die ze naar de gebruikers sturen. Die aanpak helpt om mensen te informeren zonder dat die daar zelf om hoeven te vragen. De sector stelt voor dat ook andere instanties die contact houden met bevolkingsgroepen die het moeilijk hebben, zoals de gemeenten, en dan vooral de Dienst Vreemdelingenzaken, die aanpak zouden overnemen.

PISTE 3. *Een juridisch bijstandsregister opstellen*

Verskillende mensen die hebben deelgenomen aan de bijeenkomsten ter voorbereiding van deze oriëntatie, pleiten ervoor om een juridisch bijstandsregister per geografisch gebied op te stellen. Dan kunnen mensen die informatie zoeken, nagaan waar ze terecht kunnen en kunnen de beroepsmensen de gebruikers naar de juiste dienst doorverwijzen. Sommige balies beschikken al over die informatie, maar het lijkt erop dat ze nauwelijks of niet wordt verspreid. In Namen hebben de betrokken verenigingen en het OCMW samen zo een register opgesteld. De CJB's kunnen deze aanpak aanmoedigen en ervoor zorgen dat de registers geregeld worden bijgewerkt.

RESOLUTIE 63: DE FINANCIËLE TOEGANG TOT JUSTITIE VERGEMAKKELIJKEN

Erelonen van advocaten en procedurekosten wegen zwaar op een klein budget. Als het bedrag al een rem is, zal de onzekerheid over de eindsom dat ook zijn.

PISTE 1. *De maxima verhogen voor de inkomens die recht geven op gratis juridische tweedelijnsbijstand*

Organisaties voor eerstelijnsbijstand melden dat het steeds vaker voorkomt dat mensen die zich tot hen richten, toch geen gerechtelijke stappen ondernemen omdat ze net boven het maximuminkomen zitten en dus geen financiële hulp krijgen.

Alle betrokkenen uit de gerechtelijke wereld die aan de provinciale bijeenkomsten en het overleg hebben deelgenomen, stellen dat een verhoging van de drempel die toegang geeft op rechtsbijstand moet samengaan met een optrekken van het budget voor rechtsbijstand. Gebeurt dat niet, dan bestaat het risico dat de kwaliteit van de rechtsbijstand zal achteruitgaan omdat de werkdruk dan zal stijgen omdat meer mensen recht krijgen op gratis bijstand, of omdat deze van caritatief vrijwilligerswerk en niet van de overheidsdiensten moet komen.

¹³⁰ Art. 508/3 3° van het Gerechtelijk Wetboek.

PISTE 2. *De verschillende voorstellen om de financiële barrières die de toegang tot het gerecht bemoeilijken samen met de betrokkenen bestuderen*

- Een voorontwerp van wet wil een verzekeringsplicht in de gezinsverzekeringspolissen laten opnemen. Verenigingen waarin arme mensen zich herkennen, twijfelen er sterk aan of minder bedeelde burgers een dergelijke polis zullen kunnen afsluiten. Bovendien bestaat het gevaar dat maatschappijen weigeren om bepaalde personen te verzekeren. Dit is inherent aan de privé-sector.
- Het platform 'Justice pour tous' stelt voor om een fonds op te richten om de toegang tot het gerecht te vergemakkelijken. Dit fonds zou worden gefinancierd met directe of indirecte belastingen en met proportionele bijdragen van de rechtsonderhorigen (op basis van hun materiële welstand)¹³¹. Dit voorstel is er ook op gericht om onvoorwaardelijke toegang te bieden tot de onmiddellijke tussenkomst van een advocaat, want aan kansarme justitiabelen vragen om formaliteiten te vervullen alvorens ze de hulp van een advocaat kunnen krijgen, en hen dan deze hulp ontzeggen zodra hun inkomsten een bepaald plafond overschrijden, is niet verenigbaar met het 'gelijke wapens'-principe dat men voor alle justitiabelen moet kunnen waarborgen. Het nagaan van de financiële situatie moet kunnen gebeuren tijdens de behandeling van het dossier en hierbij moet men ook rekening houden met de tijdelijke schommelingen die des te vaker voorkomen bij de kwetsbare bevolkingsgroepen.
- Tijdens de discussies omtrent de financiële toegankelijkheid is de baremisering van de erelonen van advocaten ook ter sprake gekomen, zelfs indien dit vooral de rechtzoekenden betreft die geen toegang hebben tot de juridische tweedelijnsbijstand. De baremisering is ook een mogelijkheid om de onzekerheid weg te nemen over de uiteindelijke kosten, die toch voor veel ongerustheid zorgen. Sommige mensen uit de sector vergelijken dit systeem met dat van de gezondheidssector. Advocaten zouden kunnen kiezen of ze al dan niet aan de vaste tarieven (barema's) vasthouden, zoals dokters dat ook kunnen.

PISTE 3. *Debatteren over de terugvordering in termen van gelijke toegankelijkheid tot justitie*

Vandaag bestaat er juridische onzekerheid over de terugvordering van de honoraria en andere kosten van de advocaat, dit wil zeggen, over de mogelijkheid van de winnende partij om aan de tegenpartij te vragen om de honoraria van haar advocaat of andere kosten terug te betalen¹³². Daarom is het nodig over deze materie wetten op te stellen.

Meerdere beroepsmensen die aan de voorbereiding van dit verslag hebben deelgenomen, vrezden dat het principe van de terugvordering de huidige vaststelling – namelijk dat er een justitie met twee snelheden bestaat – nog zal verergeren, omdat dit het financiële risico (bedrag en onzekerheid) verbonden aan een gerechtelijke procedure zou vergroten en dit de mensen zou ontmoedigen voor wie gerechtskosten vandaag al een hinderpaal zijn om een proces aan te spannen.

RESOLUTIE 64: VEREENVOUDIGEN VAN DE AANVRAAGPROCEDURE NAAR JURIDISCHE TWEEDELIJNSBIJSTAND EN RECHTSBIJSTAND

Minderbedeelde mensen die zich voor het gerecht willen verdedigen of zelf een procedure in gang willen zetten, moeten verschillende stappen doorlopen: de documenten verzamelen die vereist zijn om juridische tweedelijnsbijstand aan te vragen, aanschuiven bij de diensten van het Bureau voor Juridische Bijstand, een aanvraag voor rechtsbijstand indienen, ...

PISTE 1. *Eén enkele procedure invoeren om juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand aan te vragen*

Eén procedure om juridische en rechtsbijstand te krijgen zou de administratie een stuk makkelijker maken. Met de wet van 1998 zijn deze twee soorten van bijstand geharmoniseerd, maar het blijven twee verschillende procedures. De Raad van State gaat al op deze manier tewerk: om rechtsbijstand te krijgen volstaat het om aan te tonen dat een advocaat is aangewezen.

PISTE 2. *Het aantal vereiste bewijsstukken tot een minimum beperken*

Niet alle documenten die voor een verzoek tot juridische bijstand moeten worden aangevraagd, zijn even nuttig omdat ze elkaar overlappen. Een getuigschrift 'samenstelling van het gezin' vragen aan een alleenstaande werkloze heeft bijvoorbeeld geen zin. Het is ook overbodig om aan een gezinshoofd met een uitkering te vragen om zijn inkomen te bewijzen.

¹³¹ Het platform "Justice pour Tous" wordt op dit ogenblik gesteund door de vzw Rechten van de Jongeren, het Collectief tegen uitsluiting (werk en inkomsten voor iedereen), de vzw Espace social Télé-Service, de vzw Free Clinic, de Liga voor de Rechten van de Mens, de Christelijke Arbeidersbeweging, de vzw Solidarités nouvelles Wallonie, "le Syndicat des Avocats pour la Démocratie", de vzw Huurderssyndicaat.

¹³² Een arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004 bekrachtigt het principe van de terugvordering in het contractuele domein.

PISTE 3. *De lijst van personen met een laag inkomen vervolledigen*

Bepaalde categorieën van mensen hoeven hun inkomen niet te bewijzen. De deelnemers aan de ontmoetingen ter voorbereiding van dit rapport vragen dat mensen in collectieve schuldenregeling ook ambtshalve kunnen genieten van gratis juridische tweedelijnsbijstand, mits voorlegging van een bewijsstuk omtrent hun situatie.

Mensen met zware schulden die geen collectieve schuldenregeling hebben gekregen, zouden veel gemakkelijker van gratis rechtsbijstand moeten kunnen genieten, zelfs als hun inkomen het plafond overschrijdt, vermits er een mogelijkheid bestaat om rekening te houden met kosten die het gevolg zijn van uitzonderlijke schulden. Dit begrip zou explicieter gedefinieerd moeten worden in het koninklijk besluit¹³³.

PISTE 4. *Bepaalde databanken toegankelijk maken voor de beroepsmensen die bij de juridische tweedelijnsbijstand betrokken zijn*

Om te vermijden dat zwakkeren een hoop administratieve rompslomp moeten verwerken, stellen sommige beroepsmensen voor om bepaalde gegevensbanken voor de sector toegankelijk te maken. Advocaten kunnen nu al het nationale bevolkingsregister raadplegen, zij het niet automatisch of onbepakt. Met de toegang tot databanken dient even voorzichtig te worden omgegaan. Er moet worden vastgelegd wie toegang heeft tot welke gegevens. Meerdere deelnemers aan het overleg benadrukken dat waakzaamheid aan de dag gelegd moet worden inzake de bescherming van het privéleven van de rechtzoekenden. Sommigen vrezen dat het gebruik van een informatienetwerk kan leiden tot een vermindering van de soepelheid welke vandaag mogelijk is bij de beoordeling van een situatie.

PISTE 5. *Artikel 508/9 § 1 van het Gerechtelijk Wetboek schrappen*

“Voor het verkrijgen van gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand verwijzen de personen die de juridische eerstelijnsbijstand verlenen de aanvrager door naar het bureau.”

Als je deze bepaling heel strikt interpreteert, moet iemand die bijstand aanvraagt, eerst verplicht via de eerstelijnsbijstand passeren. In de praktijk is deze bepaling echter in onbruik geraakt. Door dit artikel te schrappen valt elke dubbelzinnigheid weg.

RESOLUTIE 65: VERBETEREN VAN DE COMMUNICATIE TUSSEN DE GERECHTELIJKE AUTORITEIT EN DE BURGER

Tijdens het overleg en de provinciale ontmoetingen vonden alle betrokkenen dat de stijl die in de rechtsplegingsakten en de vonnissen wordt gebruikt, de toegankelijkheid tot het gerecht ernstig belemmert.

PISTE 1. *Modellen van rechtsplegingsakten die iedereen kan lezen, algemeen gebruiken*

Er bestaat al een concreet wetsvoorstel dat tot doel heeft de rechtstaal¹³⁴ te vereenvoudigen, maar dat is nog niet rechtsgeldig. Het voorstel is gebaseerd op het denkwerk van beroepsmensen (rechters, advocaten, deurwaarders, griffiers en maatschappelijk werkers) die zich over deze kwestie hebben gebogen onder de coördinatie van de Koning Boudewijnstichting en in samenwerking met het Adviesbureau voor Leesbaarheid en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen. Voor het strafrecht is zoiets nog niet gebeurd.

PISTE 2. *Vonnissen begrijpelijker maken*

Tijdens het overleg hebben beroepsmensen herinnerd aan het belang van de voorstellen van de ‘Association Syndicale des Magistrats (ASM)’ in verband met het opstellen van vonnissen in burgerlijke rechtszaken zodat ook iemand die niet thuis is in het recht, ze kan begrijpen¹³⁵. We willen er nog eens aan herinneren dat niet alle rechtsonderhorigen over een advocaat beschikken om een vonnis uit te leggen.

De voorstellen van de ASM betreffen de structuur van de vonnissen, de inhoud ervan en de gebruikte woordenschat en zinsbouw. Zij doen de volgende concrete voorstellen:

- Geen Latijnse uitdrukkingen, geen wendingen als “in aanmerking genomen dat” of ingewikkelde uitdrukkingen als “vonnis op tegenspraak” meer;
- Geen dubbele negaties;

¹³³ Koninklijk besluit van 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand (B.S. 24 december 2003).

¹³⁴ Kamer van Volksvertegenwoordigers van België, 7 augustus 2003, Doc. 51 0158/001, Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 43 van het Gerechtelijk Wetboek met het doel de rechtstaal te vereenvoudigen.

¹³⁵ Association Syndicale des Magistrats, *Dire le droit et être compris: comment rendre le langage judiciaire plus accessible? Vade-mecum pour la rédaction des jugements*, 2002, 73 p.

- Eén idee per zin;
- Draai de volgorde van het vonnis om zodat de beslissing op de eerste bladzijde staat.

Het Hof van Cassatie en sommige vrederechters hebben een aantal van deze aanbevelingen al overgenomen. Een groot aantal van deze voorstellen kan ook in strafrechtelijke vonnissen worden toegepast.

PISTE 3. *Altijd een kopie van het vonnis naar de partijen sturen*

Strafrechtelijke vonnissen worden in tegenstelling tot vonnissen in burgerlijke zaken niet naar de partijen gestuurd. Om een kopie te krijgen moeten de partijen een aantal formaliteiten vervullen: ze moeten naar de griffie, een aanvraag indienen en griffiebewijzen laten invullen voor de betaling.

Een wetsvoorstel wil alle partijen een niet-getekend afschrift van het vonnis laten bezorgen, of ze nu worden vertegenwoordigd door een advocaat of niet¹³⁶. Het Handvest van de sociaal verzekerde stelt dat de betrokken partijen sowieso van de beslissingen van de administratie op de hoogte dienen te worden gesteld. Niets rechtvaardigt het feit dat dit in gerechtelijke zaken niet altijd gebeurt.

PISTE 4. *De griffiers een didactische rol geven*

De griffiers kunnen de rechtsonderhorigen in belangrijke mate informeren. Veel mensen weten bijvoorbeeld niet dat een vonnis betekend moet worden en beseffen de draagwijdte hiervan niet. Een griffier kan hen dit perfect uitleggen. Dat is veel duidelijker dan schriftelijke informatie.

RESOLUTIE 66: VERBETEREN VAN DE OPLEIDING VAN PROFESSIONALS

De vraag naar een opleiding is zowel door de professionele hulpverleners als door de verenigingen gesteld. Deze vraag gaat tegelijkertijd over het vermogen van de hulpverleners om te luisteren en een dialoog te voeren en over de juridische kennis. Ze is gericht op betrokkenen uit de juridische en de sociale wereld (zie oriëntatie Vorming (XIII)).

RESOLUTIE 67: EVALUEREN VAN DE TOEPASSING VAN DE BEMIDDELINGSWET¹³⁷

Bemiddeling als alternatief voor conflictoplossingen wordt op dit ogenblik sterk aangemoedigd. Het biedt namelijk bepaalde voordelen: minder processen en een kleinere gerechtelijke achterstand; ontlasting van de rechters; een cultuur van onderhandeling in plaats van confrontatie; minder lange en dure processen.

Sommige deelnemers aan de voorbereidende ontmoetingen vrezden echter dat de bemiddelingsprocedure tot een soort van tweederangsjustitie zal verworden, die uitmondt in akkoorden waarin het respect voor de rechten van de zwakste partij wordt aangetaast.

De wet zou een jaar nadat ze van kracht is geworden (30 september 2005) moeten worden geëvalueerd om na te gaan of deze vrees gegrond is. Daarnaast is het ook nodig om te onderzoeken of de materie waarmee de kansarmen het meest worden geconfronteerd, effectief in het actieveland van deze wet valt.

Deze oriëntatie is vertaald uit het Frans.

¹³⁶ Kamer van Volksvertegenwoordigers van België, 7/10/2004, Doc. 51 1366/001, Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek om vonnissen en arresten begrijpelijker te maken.

¹³⁷ Wet van 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling (B.S. 22 maart 2005).